

Rabelais feta pel Comunicant) i els Srs. METTRA (confirma el valor de la traducció catalana del Sr. Faraudo) i F. DURAN I CAÑAMERAS. — CARME BOYÉ, Secretari.

6 març 1954: Art i Arqueologia. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El Sr. MIQUEL TARRADELL s'ocupa de *Les invasions germàniques del segle III a la Península Ibèrica*. Comença indicant que la història antiga es troba gairebé per fer al nostre país i que no posseïm encara cap visió de conjunt d'aquells temps. Hom parla a penes, en les històries generals, de la invasió franca del segle III, de la qual es proposa de parlar en aquesta sessió, aprofitant les dades arqueològiques de què podem disposar, més explícites en aquest punt que els escassos textos que ens han pervingut. En les excavacions fetes durant els darrers anys apareixen sovint restes de destruccions atribuïbles a aquest període, que, unides a troballes d'amagatalls de monedes, ens poden furnir una idea general dels territoris afectats per les invasions. Partint dels Pirineus, posseïm testimonis a les localitats següents: Empúries, Badalona, Barcelona, Altafulla, Tarragona, Lleida i Sagunt. Les troballes de Lièdena (Navarra) i Clunia demostren l'entrada de francs i d'alamans pels passos occidentals del Pirineu. Al sud de la Península hi ha el testimoniatge de l'amagatall de monedes de l'època de Gal·li de la Serra de Cazorla i la possible destrucció de Baelo Balònica prop de Tarifa, cosa que lliga amb destruccions que actualment es van descobrint al nord del Marroc. Lligat amb aquesta qüestió hi ha el problema de la fortificació de les ciutats que passen a protegir-se amb fortes muralles —algunes de les quals duren fins al segle XIX—, que havien estat innecessàries durant la llarga època de pau que començà amb August. Malauradament, cap d'aquestes muralles hispàniques no ha estat estudiada com cal. La de Barcelona és objecte de treballs d'excavacions des de fa anys, però ens en manca la publicació sistemàtica i detallada. Les altres —de Saragossa, Lugo, León, Astorga i Còria— datables entre l'època d'Amelià i els primers anys del segle IV, com les d'Itàlia i de França, han estat objecte només de breus descripcions. El Comunicant acaba amb unes consideracions generals sobre el canvi que representaren aquestes invasions i amb una crida als arqueòlegs perquè en publiquin els materials que coneuguin.

Intervenien el PRESIDENT, els Srs. J. DE C. SERRA I RÀFOLS (les destruccions que les invasions del segle III ocasionaren foren fortes a Catalunya, com ho proven Tossa i Barcelona, les muralles de la darrera de les quals, com creu el Sr. Duran i Sanpere, foren alçades després de la invasió; si n'hi havia abans, podrien ésser un testimoniatge de la diferència entre la civilització de l'est i de l'oest de la Península), F. SOLDEVILA (gràcies al Sr. Tarradell els historiadors podran omplir un buit d'aquesta època; recorda que un dels primers a valorar aquestes destruccions com a dada històrica fou el Sr. Puig i Cadafalch), A. BALIL (a Galícia ha estat trobat un petit tresor de monedes, amagades segurament durant aquestes invasions; remarques sobre la tècnica i la disposició de les muralles romanes de Barcelona) i el COMUNICANT (no totes les muralles són iguals: si eren obra municipal, la diferència interessaria quant a la manera de construir indígena, però si eren obra militar, la diferència no voldria dir res; en la història antiga no basten les fonts literàries, i cal acudir a l'arqueologia). — R. ALBERT I LLAURÓ, Secretari.

13 març 1954: Història. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El Sr. RAMON GUBERN dóna a conèixer el resultat de les seves recerques sobre *Els banquers de Pere el Cerimoniós*. Comença per dir que desconeixem la quasi totalitat dels problemes econòmics de l'època: el comerç amb l'Orient i amb Àfrica, la producció agrícola, la moneda i els mètodes comercials, els recursos reials, les vendes del patrimoni, els drets de les jurisdiccions feudals i les ajudes de les Corts. Les necessitats bèl·liques de la baixa Edat mitjana obligaren a una organització adminis-